

פורסם בעלון ענף הפרחים מס' 28

ספטמבר 2021
אלול תשפ"א

משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע
אגף ענפי הצומח, תחום פרחים

בחזית ההדברה בגידולי הפרחים – לחודשי הקיץ והסתיו

יעקב גוטליב, ממ"ר הגנת הצומח בפרחים, תחום הגנת הצומח, שה"מ

בחודשים אלה מופיעים בעיקר המזיקים והמחלות הפעילים בקיץ, ביניהם כנימת עש הטבק, אקריות, תריפסים, מנהרנים, נמטודות, ציקדות, קימחון, חילדון, חלפת וריזוקטוניה. בעונת הסתיו חשוב ביותר לגלות ערנות ולבצע פיקוח הדוק על כל המתרחש בחלקה, כדי להימנע מאירועים בלתי צפויים.

חשוב מאוד: בקיץ נתקלים מדי שנה בעלייה בתפיסות מזיקי הסגר בפרחים המגיעים מישראל (בעיקר זבובי מנהרות בגיבסנית וכנימת עש הטבק בליזיאנטוס). לפיכך, החקלאים מתבקשים להקפיד על הנהלים הקשורים להדברת מזיקי הסגר, כדי להימנע מפסילות ומסיכון יצוא הירקות והפרחים מישראל.

הערה כללית: לפני כל שימוש בתכשיר הדברה יש לוודא את רישויו לשימוש בגידול המסוים.

עדכון ובקשה: בימים אלו נמשך סקר של מנהרנים (זבובי מנהרות) בניהולה של ד"ר ליאת גדרון מהשירותים להגנת הצומח. מטרתו של הסקר היא להוכיח כי זבוב המנהרות, הפעיל בענף הפרחים, הוא מנהרן החממות, שאיננו מזיק הסגר באירופה. אנו מבקשים ממגדלי הפרחים (בעיקר גיבסנית, אך לא רק) להעביר אלינו או ישירות לד"ר ליאת גדרון, דגימות של עלים, שבהם מנהרות. תוצאות הסקר עשויות להקל מאוד על יצוא הפרחים מישראל.

מזיקים

תריפס קליפורני

מזיק רב-פונדקאים זה נחשב אחד המזיקים החשובים מבין מזיקי הקיץ והסתיו בגידולי הפרחים. נזקו של התריפס מתבטא בכמה מישורים:

1. פוגע ישירות בפרחים, בעלים ובאמירי צימוח.
2. תורם להתפשטות פטריית הבוטריטיס, החודרת פעמים רבות דרך קטעי רקמה, שנתקפו קודם לכן על ידי התריפס.
3. משמש וקטור (נשא) פוטנציאלי למחלות וירוס (בעיקר וירוס TSWV). בשנים האחרונות נצפו נזקים כבדים מאוד לכמה גידולים (חרציות קרספידיה, קורקומה ליזיאנטוס ועוד) מהווירוס, שהועבר על ידי התריפס.
4. התריפס הוא מזיק הסגר, ולכן נוכחותו בלבד עלולה לגרום לפסילת המשלוח כולו.
למניעה ולהדברה יש לנקוט בפעולות שלהלן:
 - רישות החממה ברשת נגד חרקים, המצמצמת מאוד את הופעתו בחלקה.
 - שימוש במרססים, היוצרים טיפות קטנות הנישאות בזרמי האוויר (מפוח, פוגר).
 - הדברה בתכשירים הנחשבים יעילים ובמינון המומלץ.עם גילוי המזיק בחלקה, מרססים לסירוגין ובהתאם לרישוי באחד התכשירים: רופאסט, טרייסר אולטרה, דורסן/פירינקס (לא בוורדים), דיקרזול, דסיס, טלסטאר.
- יש לרסס גם את קרקע, הערוגות והשבילים.
- יש להימנע מהשארית פרחים פתוחים בחממה.
- בוורדים מומלץ שלא לרשת את ראשי הפרחים, כיוון שפעולה זו מפחיתה, ככל הנראה, מעילות ההדברה.
שימוש בדבק צהוב "אמרליו" יכול לסייע בהפחתת אוכלוסיית התריפסים ומזיקים אחרים, כמו מנהרנים וכנימות עש הטבק.

תריפס הקיקיון - מזיק התוקף בעוצמה גידולים רבים בכל חלקי הארץ. רגישים במיוחד הם הליזיאנטוס, הארליה והפיטוספורום. המזיק תוקף בעיקר עלים ואמירי צימוח וגורם לעיוותים ולהשתעמות אופיינית. הדברתו דומה לזו של התריפס הקליפורני (גם הוורטימק ודומיו מדבירים אותו ביעילות).

הערה כללית: בשנים האחרונות, עקב ירידה ביעילות של תכשירים מסוימים ובשל הוצאתם מהשימוש של תכשירים נוספים, נוצרה בעיה אמיתית בהדברת התריפסים. מצב זה מחייב שימוש באמצעים אחרים, כמו **רישות המבנים ושיפור היישום של תכשירי הדברה**. בעונת הסתיו עלולים להופיע גם תריפסים נוספים, כמו **תריפס הבננה ברוסקוס ותריפס סורי** במגוון גידולים.

אקריות הקורים (אדומות)

מזיק אופייני מאוד לעונות הקיץ והסתיו. עם התגלות המזיק בשטח, יש לרסס באחד התכשירים שלהלן, בהתאם לרישוי בגידול: תכשירי אבאמקטין (ורטימק, רומקטין, אקרומקטין, בקטין, ורטיגו ועוד), אפולו, מייטק/סמבה, לינטקס (לא בוורדים), פליקטרן (לא בוורדים), פגסוס, ספיידר, מסאי (לא בוורדים), מייטקלין, פלורמייט, אוברון, אקסמייט, מטרונום.

חשוב מאוד לרסס מלמטה כלפי מעלה, כדי להרטיב את צדו התחתון של העלה, שבו לרוב מרוכזות האקריות. יש לזכור כי האקריות "אוהדות" צמחים הסובלים מצימאון או מהמלחה.

בחלקות ורדים "מכופפות" (אך לא רק שם) יש יתרון לשימוש במרסס מפוח.

בגידולים בעלי עלעלים צרים וקטנים, כמו אספרגוס וירגטוס, קשה להבחין באקריות, והנזק עלול להיות חמור (למשל, נזק הנגרם כתוצאה מאקרית האספרגוס).

אקרית צהובה מופיעה בחלקות ורדים, בעיקר בזן 'Lovely-Red'. אקרית זו דומה לאקרית האדומה ותוקפת בעוצמה גם את הפרחים.

אקרית אדומה שטוחה (שטוחנית) - בשנים האחרונות התגברה מאוד פעילותן של אקריות זעירות אלו. הן מופיעות בעיקר בפיטוספורום, בארליה, במגינית וברוסקוס ומסבות נזק אופייני ומשמעותי. ניתן להדבירן באקרומייט, בפלורמייט ועוד.

בעונת הסתיו פועלות גם אקריות מסוגים אחרים, כמו **אקרית העיוותים** (בעיקר בפיטוספורום ובארליה); **אקרית ספציפית** התוקפת את האספרגוס וירגטוס; ואקרית הקרקע - **ריזוגליפוס**, התוקפת בחלקות של רוסקוס, ובעיקר באלה המושקות השקיה עודפת בעונת הקיץ והסתיו (אקרית זו תוקפת גם גידולי חורף כמו נץ-חלב ושושן).

נזק של אקרית העיוותים בארליה

מנהרנים (מנהרן העורקים ומנהרן החממות)

בעונה זו פעילותם מתגברת מאוד, והם עלולים להסב נזק רב. יש לזכור כי מנהרן העורקים יוצר את מנהרותיו בעיקר בשליש התחתון של הצמח, ולכן חשוב לבדוק גם באזור זה. תפוצתו של מנהרן העורקים בגידולי הפרחים מצומצמת מאוד, והוא נמצא בעיקר בכמה חלקות בדרום הארץ. בגידולים הרגישים (אסתר, סולידאסטר, חרצית, גיבסנית, גרברה ועוד) מרססים אחת ל-5 ימים לסירוגין באחד התכשירים: ורטימק ודומיו, ספרטה, טרייסר אולטרה, טריגרד/טופגארד, אויסקט, קרטה (מתאים להדברת בוגרים). התכשיר אמפליגו מורשה בכמה גידולי פרחים להדברת עשילילה, אך יעיל גם נגד מנהרנים. **חשוב: ראו עדכון ובקשה בנושא זבוב המנהרות בעמוד הראשון של מאמר זה.**

[לדפון בנושא.](#)

כנימת עש הטבק

בעונה זו מצוי המזיק בחלקות ובגידולים רבים. הנזק שמסב המזיק לצמח מתבטא בכמה מישורים: (1) נזקי מציצה; (2) הפרשת רעלנים לרקמת הצמח; (3) פטריות פייחת שחורות המתפתחות על הפרשות הכנימה; (4) הכנימה משמשת וקטור של מחלות וירוס, כמו וירוס צהוב האמיר בעגבניות

ובליזיאנטוס; 5) הנזק המשמעותי ביותר הוא זה הנובע מהיות הכנימה מזיק הסגר בשוקי היצוא של הפרחים מישראל.

להדברה מרססים באחד התכשירים: אוויסקט, דסיס, סימבוש, סימשופר, קרטה (קוטלי בוגרים), קונפידור, אקטרה, מוספילאן, פגסוס, נימיקס, LQ 215, מטרונום, אוברון, מובנטו. טייגר ואפלורד (שני התכשירים האחרונים ברשימה, לא הניבו תוצאות הדברה מספקות בחלקות רבות).

לדפון בנושא

הערה: בשל התפתחות עמידות לתכשירים, חשוב לבצע ביניהם תחלופה, ואם אפשר, גם לרשת את החלקה (רשת 50 מ"ש) ולפרוש יריעות דבק צהובות או לרסס בדבק הצהוב "אמריליו" ללכידת הכנימה (וכן מנהרנים ותריפסים).

קמחית זנובה (ארוכת הזנב)

מזיק זה מופיע בעיקר בפיטוספורום, ולעתים אף ברוסקוס (תוקף בעוצמה רבה גם בגידול הציקס לענפים). התכשירים היעילים כנגד קמחית זו הם קלאץ, אקטרה, קונפידור ודומיו (יישום בהגמעה), מוספילאן, דורסן ודומיו. כאשר מתאפשר, ניתן להדביר באמצעות **החיפושית הטורפת קריפטולמוס**.

קמחית הסולניים: מזיק חדש יחסית, התוקף לעתים בנץ חלב 'דוביום'.

קמחית מנוקדת: מזיק חדש, התוקף מגוון של גידולים ועשבי בר. בגידולי הנוי מגלה הכנימה העדפה ברורה לצמח ההיביסקוס ולמשפחת החלמיתיים בכלל. הכנימה מתרבה במהירות ומסבה נזק חמור לצמחים הנתקפים. כדאי לגלות ערנות לאפשרות הופעתה בחלקות הגידולים השונים. הקמחית המנוקדת נתגלתה לאחרונה גם בגיבסנית, בפיטוספורום, בלימוניום ובכותנת נוי. בקרספידיה מסבה הכנימה נזק כבד, המתבטא בעיקר בעיוותים קשים. **גם כנגד מזיק זה אויבים טבעיים יעילים.**

קמחית מנוקדת בגיבסנית

כנימת מגן המגינית

פרודניה ולפיגמה

מזיקים רב-פונדקאים אלה מתחילים בפעילות בעונה זו ועלולים להסב נזק. במקרה הצורך, מרססים בהתאם לרישוי בגידול, באחד התכשירים: מץ', ראנר, בז, פרוקליים, אמפליגו, אטברון, מוליט, קרטה, חלק מהתכשירים הללו הם צורבניים, ויש להקפיד על השימוש בהם אך ורק לפי הרשום בתווית. בטיפול במזיקים אלו ניתן ורצוי לרסס במוקדי הנגיעות בלבד. כמו כן, רישות השטח (אפילו ברשת 4 מ"מ קוטר חורים) והפעלת קטלן (רק בחלקות מרושתות) עשויים לצמצם מאוד את הבעיה. **לתשומת לב מגדלי הכלניות – אף שחשיבותם ותפוצתם של מזיקים אלה פחתה מאוד בגידול הכלנית, נתפסו בשנים האחרונות לא מעט זחלי פרודניה בפרחים שנשלחו לאירופה בעונת הסתיו.**

הליוטיס בציפורן

ציקדות

מזיק רב-פונדקאים, הפוגע בגידולי שדה, בפרחים ובמטעים. בגידולי הפרחים נפגעים בעיקר שיחים כפרח שעווה ופיטוספורום. במקרה הצורך מטפלים בחומרים: קונפידור ודומיו, אקטרה, מוספילן (פועל בהצלחה כנגד הדרגות הצעירות ואינו פוגע באקריות טורפות), סימבוש, דסיס, אפלורד, טיפיקי. גם פגסוס ורופאסט יעילים כנגד מזיק זה.

מלדרה מטרידה (חיפושית ממשפחת הזיבליות)

פעילה בתקופה זו (דור שני סתווי) ותוקפת סוגים ומינים שונים של פרחים, ירקות, צמחי נוי, שיחים ועצי פרי. הבוגרים מכרסמים בעלים ובפרחים, והזחלים מכרסמים בשורשים. בחלקות פרחים, שבהן מתגלות תופעות ניוון לא מוסברות, יש לבדוק באזור השורשים ולחפש את הבוגרים החומים או את הזחלים (דרנים) הלבנים-חלביים. פעילות הזחלים עלולה לגרום לתמותת שיחים ושתילים, בעיקר בחלקות לאחר גיזום. בחלקה שבה מתגלה המזיק, מומלץ להגמיע סימבוש או טלסטאר לקרקע בשעות היום (בשעות אלה מצויים גם הבוגרים בקרקע). תכשיר נוסף הוא התכשיר אמפליגו (שילוב של קורגן עם קרטה). המזיק מקים שני דורות בשנה וניתן לחזות את הופעתו בעזרת מלכודות ללכידת בוגרים.

בשנים האחרונות אנו נתקלים **בנזקים חמורים מאוד בפרח השעווה, אשר נתקף בעוצמה רבה על ידי דרנים של החיפושית. התופעה משמעותית במיוחד באזור הנגב. בחלקות שנתקפו בעבר, חשוב לגלות ערנות לנושא ולטפל בהתאם להנחיות.**

נמטודות יוצרות עפצים

מזיק קשה ורב-פונדקאים, הפעיל מאוד בעונה זו ופוגע בגידולי הפרחים השונים, כגרברה, ציפורן, ליזיאנתוס, לימוניום, אספרגוס, קוכיה, היפריקום, מגינית, ורדים ועוד. הנמטודות תוקפות את השורשים הצעירים של הצמח וגורמות להפרעות חמורות במעבר המים והמינרלים מהרקע אל נוף הצמח. בגידול קיים אפשר לטפל בנמקור. התכשיר ויידט/ויווה יעיל, אך אינו מורשה לשימוש כנגד נמטודות בפרחים. חשוב לדעת כי גם תכשירים שהוכחו כיעילים בעבר, אינם מדבירים את המזיק באופן מוחלט, ולרוב נזקקים לטיפול חוזרים (העיתוי האופטימלי לטיפול הוא עונת הסתיו או האביב). שמירה על pH חומצי מסייעת לצמח לקלוט טוב יותר את הברזל הנחוץ לו ולצמצם את הנזק. התכשיר הביולוגי "ביונם" מורשה לשימוש במגוון נרחב של גידולי פרחים: היפריקום, גרברה, ציפורן, ליזיאנתוס ועוד, והוא מומלץ ליישום קדם-שתילה, אך אפשרי גם במהלך הגידול. לאחרונה הוחל השימוש בחקלאות בתכשירים חדשים, המגלים יעילות טובה כנגד הנמטודה יוצרת העפצים, כמו: נימיץ, וולום, נמקיל, ביוגארד, תכשירים המבוססים על מולקולת האבאמקטין ועוד. חקלאים המעוניינים לבחון תכשירים אלו, יכולים לפנות אל מדריך הגנת הצומח.

הנמטודה מהסוג פרטילנכוס היא נמטודה חופשית, התוקפת ורדים, צמחי בצל שונים ושיחים כמו מורן החורש ועוד, ונזקה חמור ומשמעותי ביותר. בחלקות המראות סימני ניוון, מומלץ לדגום שורשים ולמסור לבדיקת מעבדה.

נמטודות עלים ברוסקוס (אפלנכודיס)

נמטודה התוקפת בעונת החורף בעוצמה רבה בחלקות הרוסקוס. בנוסף להדברה הכימית, התברר כי סניטציה קפדנית של העלים הנגועים במהלך הקיץ ומעבר להשקיה בטפטוף עשויים להפחית מאוד את הנגיעות במזיק זה. **הערה:** בשנים האחרונות אנו 'פוגשים' פחות את הנמטודה הזאת בחלקות הרוסקוס

חלקת רוסקוס נגועה בנמטודה רוטילנכוס (אין כמעט פריצות)

תופעת הניוון ברוסקוס

בשנים האחרונות אנו נתקלים בלא מעט חלקות שבהן נוצרים מוקדים של צימוח מדוכא ואף 'קרחות' ממש. במקרים רבים מתגלות בבדיקה נמטודות חופשיות, שהחשבה ביניהן היא הנמטודה "רוטילנכוס". בעבודה מסודרת שנערכה בשנים האחרונות, נמצא כי טיפולים אחדים במהלך הקיץ מצמצמים מאוד את התופעה. לאחרונה נערכה תצפית בחלקה נגועה, שבה נבחנו תכשירים חדשים, וחלקם פעלו כנגד הנמטודה ברוסקוס. יש לציין כי בחלקת התצפית שהוזכרה נשתלה לפני כ-15 שנה על ידי החקלאי ערוגה של רוסקוס בתוך "כריות פרלייט". למרבה ההפתעה, על אף שהונחה בשטח מאלח, נמצאה ערוגה זו נקייה מנמטודות והיא נראית בריאה לחלוטין, בעוד ששאר החלקה התנוונה לגמרי ונעקרה. בעקבות ממצא מעניין זה נשתלה לפני כשנתיים חלקת מודל לבחינת כמה מצעי גידול שהונחו על יריעות גיאוטכנית ("חצי מבודדות") מבחינת הגידול עצמו ומבחינת נמטולוגית תוצאות העבודה מרשימות מאוד, וניתן למצוא מאמר מסכם בנושא באתר שה"מ.

תצפית גידול רוסקוס במצעים המונחים על בד גיאוטכני

ערצבים

מזיק זה, השייך לסדרת החגביים, נפוץ בכל רחבי הארץ ומקים דור אחד בשנה. בחודשים אפריל-יוני מטילה הנקבה ביצים, שמהן בוקעים כעבור כ-10 ימים הזחלים. הזחלים מתפתחים במשך 5-4 חודשים, כשהם ניזונים בעיקר מחלקי צמח תת-קרקעיים, אך אוכלים גם חרקים ואף מבני מינם. במהלך אכילתם פוגעים הערצבים בפקעות ובבצלים, וכן בשתילי ירקות, בצמחי נוי צעירים, בגידולי פרחים שונים ובענפי קישוט ירוקים. הערצבים נמשכים אל הלחות והרטיבות בשטחים מומטרים ומסבים נזק רב לשתילות חדשות. התברר כי פעילותם מחישה מאוד את הפצת הריזוקטוניה בשטחי הגידול. להדברת המזיק מפזרים גרגירי ספסן בכמות של 3 ק"ג לדונם וממטירים קלות.

חגבים

מזיקים אלה פעילים מאוד אף הם בעונת הקיץ ומסבים נזק משמעותי. במקרה הצורך מרססים סימבוס או טלסטאר, בהתאם לרישוי. ניתן לבחון בקטע קטן בחלקה גם את התכשיר אמפליגו.

דופונצ'ליה (עש הרקפת)

נקבת העש הבוגרת פעילה במשך היום. מהביצים האדומות בוקעים זחלים הנוברים בעלווה, בגבעול (בעיקר קרוב לקרקע) ובצוואר השורש. נבירה זו עלולה לגרום לתמותת חלקי צמח שלמים. המזיק תוקף בגידולים רבים, כמו לימוניות, פלוקס, ליזיאנטוס, סולידאגו ועוד. למניעה יש לסגור את המבנה ברשתות. להדברה מרססים בתכשירי B.T, כמו ביו-טי פלוס. יש להקפיד ולכסות את כל חלקי הצמח עד נגירה. בתצפיות שנעשו נמצא כי תכשירי פרוקליים וטרייסר אולטרה יעילים להדברה במידה סבירה. כמו כן, מומלץ לנסות פיזור של ספסן גרגירי. התכשיר **אמפליגו**, המורשה להדברת עשים שונים, יעיל גם כנגד מזיק זה.

דופונצ'ליה

פשפש הכותנה

מזיק רב-פונדקאים זה תוקף לעתים נדירות בגידולי פרחים, בעיקר בחלקות פיטוספורום. המזיק מוצץ בקדקודי הצימוח, מייבש רקמות ומלכלך. במקרה הצורך מרססים בפירטרואידים, בהתאם לרישוי בגידול. גם התכשיר אמפליגו תורם, ככל הנראה, להדברת פשפש זה. לאחרונה נתקלנו בנזק בחלקה של פרח שעווה, שנגרם כתוצאה מפעילות פשפש האש ממשפחת האדמוניתיים, שגם הוא מודבר בקלות יחסית על ידי טלסטאר ודומיו.

יתוך (יתוש עפצים) ברוסקוס

מזיק זה תוקף בגידול הרוסקוס את הפריצות הצעירות, גורם לניוון ומסב נזק חמור מאוד לגידול. רימות היתוך מוטלות על הגבעולים הרכים מיד בשלבי פריצתם, והן מכרסמות את העלים והקדקוד. הנזק המשמעותי נגרם בחודשי הסתיו ובתחילת החורף, במקביל לעליית הגל המשמעותי של

הענפים הצעירים. בחלקות שנפגעו בעבר, מומלץ לרסס אחת ל-7-10 ימים מהופעת הענפונים הראשונים ועד הירידה המשמעותית בטמפרטורות (בדרך כלל בתחילת דצמבר). בניסוי שבוצע לאחרונה התקבלו הממצאים שלהלן: 1. עונת ההדברה מותנית במועד יציאת הענפונים החדשים, אך בעיקר במשך הטמפרטורה הסתוית; 2. חשוב לרסס בנפחים גדולים ובזווית של 90 מעלות מעל הערוגה; 3. הצטיינו התכשירים טלסטאר, אצטאסטר, אמפליגו, רופאסט, איפון.

מחלות

קימחון וקמחונית

מחלת הקימחון תוקפת גידולים רבים: ורדים, גיבסנית, אסתר, סולידאסטר, גרברה, ליאטריס, פלוקס, דלפיניום, פרח שעווה (קמחונית) ועוד. בעונה זו מחלות אלו פעילות מאוד, אך בדרך כלל הן מגיעות לשיא פעילותן לקראת הסתיו. בוורדים חשוב להמשיך ולאייד בכל לילה. יש להקפיד על בדיקת תקינותם של המאיידים ועל תלייה נכונה שלהם - בגובה 1 מ' מעל קומת הפרחים, כדי לקבל פיזור טוב של אדי הגופרית. עם הופעת המחלה בחלקה, מומלץ לרסס לסירוגין ובהתאם לרישוי באחד התכשירים: סטרובי, סיסטאן (לא בוורדים), אופיר, מילפאן (יעיל גם נגד בוטריטיס), באילטון, דוראדו, פולאר (יעיל גם נגד בוטריטיס), נימגארד (לא בוורדים), אטמי (לא בוורדים), דומארק, אביר (לא בוורדים), פלינט, הליוגפרית (תכשירי גפרית אינם יעילים בטמפרטורות הנמוכות מ-18 מעלות ועלולים לצרוב בטמפרטורות הגבוהות מ-30 מעלות). בפרח שעווה מטפלים נגד הקמחונית בסקור, אביר, הליוגפרית, סיסטאן, אופיר, באילטון, חוסן (מומלץ לבצע תצפית שתבדוק את יישום החוסן בהגמעה).

קימחון בדלפניום

חשוב: בחממות הוורדים מומלץ להקפיד על כך שפתחי הווילונות יהיו נמוכים מגובה קומת הפרחים או גבוהים ממנה, למניעת זרימת אוויר ישירה על האזור הרגיש ביותר לקימחון (נבגי הקימחון עפים ומנגעים עלים ופקעים צעירים).

חלפת

בעונה זו פעילה המחלה בגידולים הרגישים במיוחד, כמו ציפורן, גיבסנית, עדעד, גרברה ופרח שעווה. למניעה יש להפסיק את ההמטרה בשטחים מומטרים ולרסס מדי שבעה ימים רובראל, מנבגן/מנצידן או בראבו/דאקוניל (לסירוגין ובתוספת משטח). תכשירים נוספים לריסוס מניעתי הם סקור, וקטרה, פוליקור ופולאר (תכשירים אלו הם סיסטמיים, ויש לרווח את הטיפולים ביניהם לפעם בשבועיים). בסולידאגו הוגדרה הפטרייה גם כגורם לכתמים בעלי הגביע ובעלי הכותרת. בארליה תוקפת אלטרנריה פנקס, ולעתים מסבה נזק משמעותי. מעבודות של נטע מור וחוב' עולה כי רובראל ועמיסטאר גילו יעילות כנגד הפטרייה. כמו כן, מתקבל הרושם כי ההדבקה היא מוקדית באופן מובהק, ולכן סניטציה קפדנית עשויה לסייע מאוד בהדברה. **התכשירים שלהלן, המשמשים להדברת חלפת בפרח השעווה, יעילים גם להדברת קמחונית: סקור, וקטרה, פולאר וחוסן (מומלץ לבצע תצפית שתבדוק את יישום החוסן בהגמעה).**

חילדון

מחלת סתיו אופיינית הפוגעת בגידולים הרגישים, כמו לוע הארי, כלנית, ציפורן, חמנית, עדעד, היפריקום ואחרים. למניעת המחלה מכסים את גג החממה (בגידולים מחופים) ומרססים בתכשירי מנבגן או מנצידן אחת לשבוע. עם הופעת המחלה מרססים (בהתאם לרישוי): סיסטאן, פוליקור, אטמי אקסטרא, סקור ודומיו.

ריזוקטוניה

מחלה זו פעילה מאוד, כאשר שותלים בעונה החמה, והיא פוגעת בגידולים השונים, בעיקר סמוך למועד השתילה. גידול בתנאי עקה רגיש בהרבה מזה הגדל בתנאים טובים. לפיכך, יש לדאוג לניקוז מיטבי של הקרקע, למנוע את התחממותה (באמצעות כיסוי או הלבנה), לשתול שטחית ככל האפשר ולמנוע פעילות ערצבים, המפיצים את המחלה בשטח. בנוסף לפעולות אלו, מומלץ לטפל בריזוקס במינון של 2 ק"ג לדונם מיד לאחר השתילה, ולתת 2-3 טיפולים נוספים מדי חודש. התכשיר טרכלור סופר X מורשה להדברת ריזוקטוניה ופיתום בשתילים של כף הקנגורו.

הערה חשובה: במקרים רבים מדי מתפתחת הריזוקטוניה בשתילים שבהם הטפטפת מונחת ממש על

צוואר השורש, ולכן חשוב להרחיקה מעט.

ריזוקטוניה בליזיאנטוס

גידול גרברה במצע מנותק העדר שיפוע נכון "מזמין" מחלות כמו ריזוקטוניה

פיתיום

ריקבון שורשים התוקף בעיקר צמחים צעירים מאוד במשתלה או בחממה. להדברה יש לטפל בדינון או ברידומיל מנקוזב (ראה הערה בסעיף הדן ב"ריזוקטוניה" לגבי כף הקנגורו).

פיטופטורה

מחלת שורשים הפוגעת, בין השאר, בפרח שעווה ובפרוטאות, וגורמת לתמותת צמחים. בחלקות נגועות מומלץ לרסס אחת לחודש באלייט או ברידומיל. ניתן גם להגמיע בתכשיר קנון. בשנטוע צמחים בודדים יש לחטא את השטח באדיגן במינון של 150 סמ"ק לצלחת הנטיעה. המחלה תוקפת בעיקר בחלקות בעלות ניקוז לקוי, ולכן חובה להקפיד על כך שהשטח המיועד לנטיעה יהיה מנוקז אופטימלית. כמו כן, מומלץ לבצע חיטוי קרקע בטרם השתילה. בחלקות רבות, השתולות בתוך יריעת פלסטיק, מתפתחת המחלה בעוצמה רבה, ככל הנראה, כתוצאה מהצטברות עודפי מים על היריעות. חשוב מאוד לגלות ערנות ולהיות "עם אצבע על הדופק", בעיקר בחלקות מחופות, לגבי רמת הרטיבות ומרווחי השקיה.

מקרומינה

פטרייה ותיקה זו, שבשנים האחרונות שוב "זקפה ראש" (אולי בשל ההתחממות הגלובלית), תוקפת בעוצמה גידולים רבים, כמו תות שדה וכותנה, ואף את פרח השעווה. הפטרייה תוקפת בעיקר על רקע של יובש וטמפרטורות גבוהות, ולכן יש לבדוק דרכים להפחתת הטמפרטורות באזור צוואר השורש של הצמחים.

בבדיקות שנעשו בגידולים אחרים נמצא כי התכשיר עמיסטאר (ודומיו) יעילים למדי בעצירת המחלה.

פוזריום הנבילה

כנגד מחלה קשה זו עדיין לא נמצאה תרופה כימית יעילה, ולכן יש להקפיד על חיטוי הקרקע, בפרט בשטח שהיה נגוע בעבר. יש לדאוג לשתילים בריאים, למיין פקעות ובצלים, המיועדים לאחסנה לקראת העונה הבאה, ולחטא אותם.

המלצה: מחלה זו מתפתחת לרוב בטמפרטורות גבוהות, ולכן צינון והצללה עשויים להפחיתה.

פוזריום צינורות ההובלה ברקפת

קשיון רולפסי (נדיר למדי)

מחלת קיץ זו תוקפת בעיקר דלפניום ומיני פקעות ובצלים, אם כי היא בהחלט עלולה לתקוף גם סוגים ומינים נוספים, כמו אסתר ופיטוספורום. הפטרייה מתאפיינת בתפטיר לבן בבסיס הגבעול ובשורשים, וכן בקשיונות עגולים קטנים בצבע לבן-חום. בשטח מטפלים בריזולקס או בטרכלור (יעילותם אינה מוכחת) ובפקעות ובבצלים לאחר הוצאתם מהקרקע. יש להפריד מלאי נגוע מהחומר הבריא. מומלץ להימנע משתילה לאחר גידולים רגישים, כמו חצילים, סלק, נרקיס, תפוח עץ ואחרים. חריש עמוק (20 ס"מ לפחות) עשוי לצמצם מאוד את הבעיה.

בחלקה נגועה מומלץ לנסות ולהפחית את טמפרטורת פני הקרקע (הפטרייה זקוקה לטמפרטורות גבוהות להתפתחות). **בקאלות עלולה הפטרייה להסב נזק משמעותי.**

קולטוטריכום באספרגוס מיריוקלאדיוס

פטרייה התוקפת עלעלים וענפים ויוצרת עליהם כתמים חומים, המחגרים את העלעל וגורמים לנשירתו. הקולטוטריכום פעיל במהלך השנה כולה, אך שיאי פעילותו בעונת האביב ובעונת הסתיו. טיפול אחת לשבועיים באוקטב או בעמיסטאר וכן קטיף רציף יצמצמו מאוד את התופעה.

הנחיות כלליות

פקעות ובצלים - בעונת הקיץ מוציאים בצלים ופקעות מהקרקע, וזה הזמן המיטבי לטפל בהם בהדברה. הטיפול המקובל ביותר להדברת מחלות, נמטודות ומזיקים שונים הוא ה"בישול" - חיטוי תרמי, או טבילה. פרטים נוספים על אופן ביצוע ההדברה בגידולי הפקעות והבצלים השונים ניתן למצוא בחוברת "פגעי פרחים בישראל - זיהוי והדברה", בהוצאת שה"מ, 2015.

נזקי צריבות

בהזדמנות זו ברצוני לחזור ולהזכיר כי אחד הגורמים העיקריים לפגיעה באיכות הפרחים וענפי הקישוט הם "נזקי צריבות". פעמים רבות מאוד נתקלים בנזקים שמקורם בשימוש לא נכון או בלתי זהיר בתכשירי הדברה, בקוטלי עשבים ובחומרי הזנה למיניהם (כולל תכשירים מווסתי גידול). לפיכך, יש לנקוט משנה זהירות בשימוש בהם.